

NACIONALINĖ
ŠVIETIMO
AGENTŪRA

British Embassy
Vilnius

STOP THE TRAFFIK

PEOPLE SHOULDN'T BE BOUGHT & SOLD

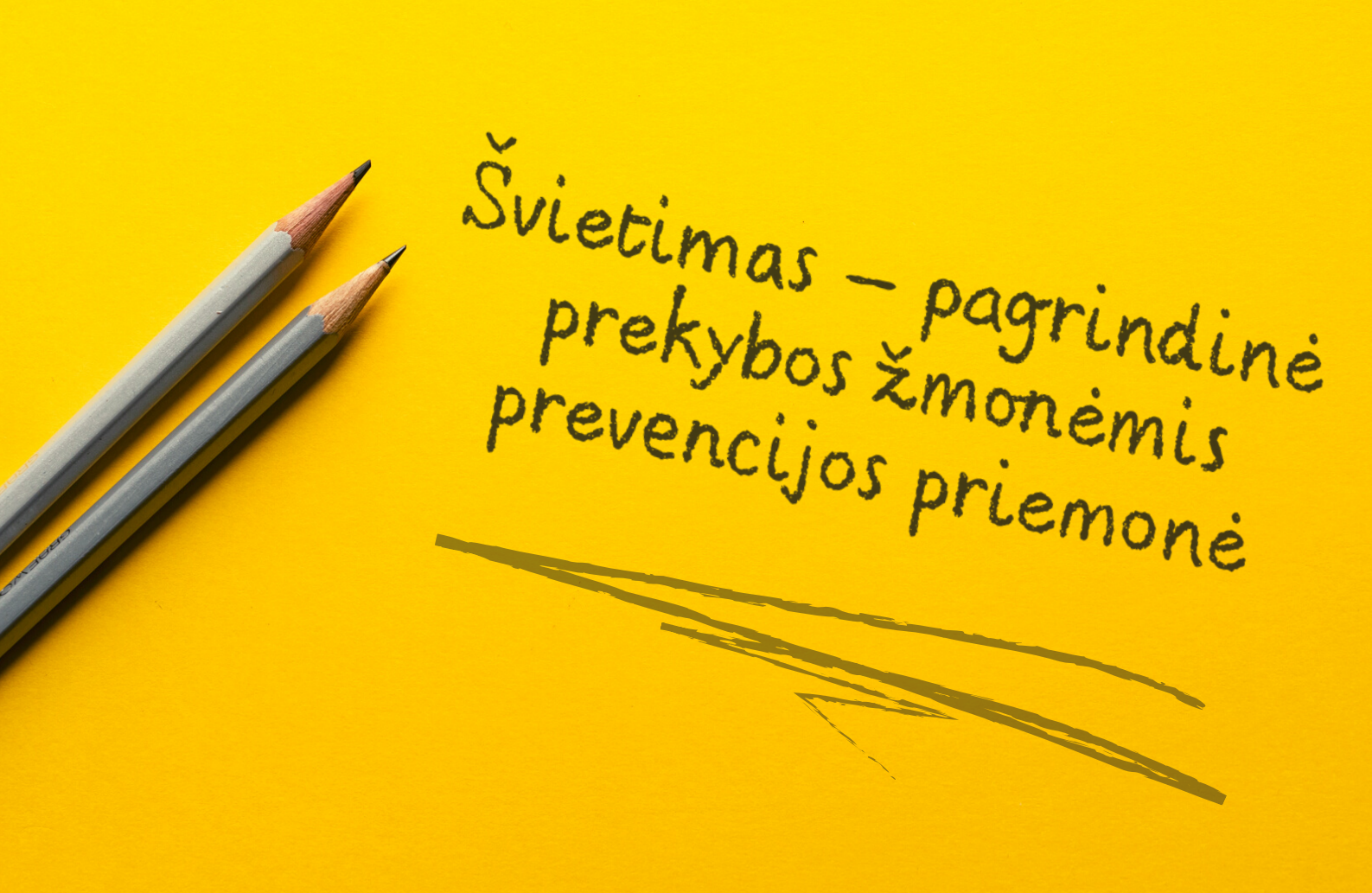
KAS YRA PREKYBA ŽMONĖMIS?

INFORMUOTUMO DIDINIMO
LIETUVOS MOKYKLOSE
PROJEKTAS

2022 M. PROJEKTO ATASKAITA

- 2** **APŽVALGA**
PROJEKTO IR ATASKAITOS PRISTATYMAS
- 3** **REZULTATŲ APIBENDRINIMAS**
PAGRINDINIŲ PASIEKIMŲ APIBENDRINIMAS
- 4** **ORGANIZACIJOS**
DALYVAUJANČIŲ ORGANIZACIJŲ APŽVALGA
- 5** **MIGRACIJOS MODELIAI**
LIETUVA IR JUNG TINĖ KARALYSTĖ
- 6** **PROBLEMA – IŠNAUDOJIMAS**
LIETUVA IR JUNG TINĖ KARALYSTĖ
- 7** **PRIVERSTINIS NUSIKALSTAMUMAS**
2020 M. BYLOS TYRIMAS
- 8** **ĮVADINĖ INFORMACIJA APIE PROJEKTĄ**
KODĖL PROJEKTAS BUVO INICIJUOTAS
- 9** **IŠTEKLIAI**
VAIZDO ĮRAŠŲ APŽVALGA
- 10** **PROJEKTO VEIKLA**
PROJEKTO ĮGYVENDINIMO APŽVALGA
- 11** **PROJEKTO VYKDYMAS**
PROJEKTO ĮGYVENDINIMO APŽVALGA
- 12** **PROJEKTO UŽDAVINIAI**
PROJEKTO TIKSLAI, SKIRTI UŽKIRSTI KELIĄ PREKYBAI ŽMONĖMIS
- 13** **REZULTATAI**
KOKYBINIAI IR KIEKYBINIAI DUOMENYS
- 19** **PROJEKTO REKOMENDACIJOS**
PASIŪLYMAI DĖL KITŲ ŽINGSNIŲ

Švietimas – pagrindinė
prekybos žmonėmis
prevencijos priemonė

APŽVALGA

Organizacija „STOP THE TRAFFIK“ ir Nacionalinė švietimo agentūra bendradarbiavo įgyvendindamos projektą, kurio metu buvo teikiama informacija apie prekybą žmonėmis švietimo įstaigų mokiniamis visoje Lietuvoje. Tikslinė auditorija – 14–19 m. amžiaus mokiniai, besimokantys įvairiose švietimo įstaigose, įskaitant jaunimo, pagrindines ir vidurines mokyklas.

Projektą inicijavo Švietimo, mokslo ir sporto ministerija ir Jungtinės Karalystės ambasada Lietuvoje, padėjusi palaikyti ryšį tarp Nacionalinės švietimo agentūros ir organizacijos „STOP THE TRAFFIK“.

Vykdamas projektą pabrėžta būtinybė pasirūpinti reikiamais ištekliais ir rengti užsiėmimus mokyklose, be to, šis darbas turėtų būti tęsiamas ir toliau, siekiant užtikrinti, kad jaunimas žinotų, kokios yra prekybos žmonėmis rizikos, kaip atpažinti potencialiai išnaudotojiško pasiūlymo požymius ir kaip apsaugoti nuo išnaudojimo save ir kitus.

Šioje ataskaitoje išsamiai aptariama organizacijos „STOP THE TRAFFIK“ ir Nacionalinės švietimo agentūros iniciatyva, taip pat pateikiamos rekomendacijos, kaip dirbti ateityje.

REZULTATŲ APIBENDRINIMAS

KELETAS ŠIOS INICIATYVOS PASIEKIMŲ:

37

37 švietimo įstaigos organizavo informacinius užsiėmimus.

338

Dalyvavo 338 14–19 m. amžiaus mokiniai iš visos Lietuvos.

92%

92 % mokinių* teigė iš vaizdo medžiagos sužinoję, kad prieš priimdami darbo užsienyje pasiūlymą, jie turėtų užduoti konkrečius klausimus, gauti daugiau informacijos ir ieškoti pagalbos, jeigu ji yra reikalinga.

74%

74% mokinių* nurodė, kad gavo naudingos informacijos, įgijo žinių ir sužinojo, kaip elgtis, jeigu atsidurtų galimai rizikingoje situacijoje ateityje.

81%

81 % mokinių* pareiškė, kad sužinoję užsiėmimuose pateiktą informaciją, gavę darbo užsienyje pasiūlymą, jie imtųsi prevencinių veiksmų, padedančių užtikrinti jų saugumą.

***KLAUSIMYNO RESPONDENTAI**

ORGANIZACIJOS

INFORMACIJA APIE PROJEKTE DALYVAUJANČIAS ORGANIZACIJAS

STOP THE TRAFFIK (STT)

STOP THE TRAFFIK kovos su prekyba žmonėmis organizacija, pagrindinį dėmesį skirianti informacija grįstai prevencijai. Organizacijos „STOP THE TRAFFIK“ misija – sužlugdyti pasaulinį prekybos žmonėmis verslą. Rinkdama informaciją, organizuodama informavimo kampanijas ir įsitraukdama į bendradarbiavimą tarp įvairių sektorių, „STOP THE TRAFFIK“ kuria pokyčių kultūrą, suteikdama galių žmonėms ir organizacijoms visame pasaulyje.

NACIONALINĖ ŠVIETIMO AGENTŪRA

Nacionalinė švietimo agentūra yra Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministerijos įsteigta švietimo pagalbos institucija. Jos misija – dalyvauti įgyvendinant ikimokyklinio, priešmokyklinio ir bendrojo ugdymo politiką, skatinti švietimo (išskyrus aukštojo mokslo) įstaigas ir kitus švietimo paslaugų teikėjus užtikrinti ugdymo kokybę, teikiant informacinę, konsultacinę, kvalifikacijų tobulinimo ir ugdymo (saviugdos) aplinkos kūrimo pagalbą.

British Embassy
Vilnius

JUNGTINĖS KARALYSTĖS AMBASADA VILNIUJE

Jungtinės Karalystės (JK) ambasada Vilniuje rūpinasi ryšių tarp JK ir Lietuvos plėtra. Ambasados veikla taip pat apima šiuolaikinės vergovės ir prekybos žmonėmis prevenciją.

ŠVIETIMO, MOKSLO IR SPORTO MINISTERIJA

Švietimo, mokslo ir sporto ministerija yra Lietuvos Respublikos valstybės įstaiga. Ji vykdo veiklą laikydamosi Lietuvos Respublikos Konstitucijos, Prezidento ir Ministro Pirmininko dekretų ir Seimo priimtų įstatymų. Ministerijos veiklos tikslas – vykdyti valstybės administravimo funkcijas ir įgyvendinti valstybės politiką švietimo, mokslo ir studijų srityse.

MIGRACIJOS MODELIAI

Lietuva turi didelę emigrantų populiaciją, ir keletą metų pagrindinė Lietuvos migrantų kryptis yra JK. Kitos emigracijos kryptys: Baltarusija, Vokietija ir Norvegija.

Tačiau naujausi statistiniai duomenys rodo, kad gyventojų, teikiančių paraiškas dėl apsigyvenimo JK, skaičius praėjusiais metais yra sumažėjęs. 2021 m. birželio mėnesį kreipėsi 15 650 Lietuvos gyventojų, o 2022 m. birželio mėn. – tik 1 060.

Ši santrauka pagrįsta statistiniais įverčiais ir vyriausybės paskelbtais skaičiais. Tačiau gali būti ir į šiuos duomenis neįtrauktų Lietuvos piliečių, kuriems potencialiai gali kilti didesnė išnaudojimo rizika.

PREKYBA ŽMONĖMIS JK

Nemažai Lietuvos piliečių, emigruojančių į JK, yra pažeidžiami ir gali būti išnaudojami, nes ieško finansinių galimybių. Kaip rodo atvejai, apie kuriuos buvo pranešta, žmonės sulaukia darbo pasiūlymo ir yra įtikinami jį priimti, žadant geresnį gyvenimą, tačiau vėliau verčiami dirbti ilgas darbo valandas už mažą atlyginimą ir gyventi perpildytose patalpose, antisanitarinėmis sąlygomis.

Išnaudojimo atvejai, apie kuriuos buvo pranešama, yra prekyba seksu, išnaudojimas darbe ir priverstinis nusikalstamumas (daugiau informacijos rasite 7 puslapyje).

PREKYBA ŽMONĖMIS JK

Kelerius metus išnaudojimas darbe buvo labiausiai paplitusi prekybos žmonėmis forma, su kuria susiduria JK gyvenantys lietuviai, tačiau dažnai ji likdavo neatpažinta. Buvo pranešta apie išnaudojimo darbe atvejus įvairiuose sektoriuose, tarp jų maisto apdorojimo, statybos ir žemės ūkio. 2018 m. „Stop The Traffik“ organizavo informavimo kampaniją, kurios tikslas buvo pasiekti lietuvių bendruomenės narius, gyvenančius Linkolnšyre, JK. 30 proc. kampanijos apklausoje dalyvavusių respondentų pranešė patyrę išnaudojimą darbe.

Nacionalinis pagalbos mechanizmas (angl. k. – National Referral Mechanism) yra JK veikianti pagalbos sistema, skirta identifikuoti šiuolaikinės vergijos atvejus, nustatyti aukas ir užtikrinti, kad jos gautų tinkamą paramą. Naujausi šios pagalbos sistemos surinkti duomenys 2022 m. pirmąjį ketvirtį atskleidė, kad išnaudojimas darbe yra labiausiai paplitusi suaugusiųjų prekybos žmonėmis forma, o priverstinis nusikalstamumas yra labiausiai paplitęs tarp vaikų.

Tai rodo, kad išnaudojimas darbe ir priverstinis nusikalstamumas yra plačiai paplitę, o žmonės, atvykstantys į JK suvilioti geromis darbo sąlygomis, vis dar rizikuoja.

Nacionalinio pagalbos mechanizmo duomenys grindžiami tik išnaudojimą patyrusių asmenų, sutikusių dalyvauti tyrime, liudijimais. Daugelis bijo net pradėti šį procesą, tad minėti duomenys gali neatspindėti tikrųjų skaičių. Dabartinis išnaudojimo darbe supratimas yra neaiškus, ir tai lemia daugelis veiksnių, įskaitant pandemijos sustabdytą verslų reguliavimą, be to, dėl deportavimo baimės, atsiradusios JK išstojus iš ES, aukos gali vengti pranešti apie tokius atvejus.

Dabartinė su COVID-19 pandemija ir JK išstojimu iš ES susijusi situacija padidino spaudimą verslų tiekimo grandinėms, nes joms ėmė trūkti darbo jėgos. Tad, tikėtina, nusikalstamos grupuotės išnaudos pažeidžiamiausias tiekimo grandis, siekdamos finansinės naudos, ir pirmiausia pasitelks darbo jėgos tiekėjus, tarpininkus ir įdarbinimo agentūras. Vietos verslai stengiasi įdarbinti reikiamus darbuotojus, pasitelkdami keletą įdarbinimo agentūrų, todėl neteisėtą ar nusikalstamą veiklą nustatyti gana sudėtinga. Dabartinis darbo jėgos trūkumas gali paskatinti juodosios darbo rinkos ir išnaudojimo augimą, ypač žemės ūkio sektoriuje.

Remiantis nepatvirtinta informacija, gana plačiai paplitę Lietuvos piliečių išnaudojimo JK automobilių plovyklose atvejai. Automobilių plovyklos priklauso ir yra valdomos lietuvių bendruomenės narių, į JK atvykusių prieš daugelį metų. Jie vilioja iš Lietuvos pažeidžiamus jaunos žmones ir juos išnaudoja, gana dažnai taikydami agresyvius metodus.

Organizacijos „Stop The Traffik“ nuomone, Lietuvos piliečiai vis dar yra išnaudojami JK. Dėl dabartinės neužtikrintumo situacijos, kuri susiklostė dėl pandemijos ir JK išstojimo iš ES, išnaudojimas galimai pasitraukė į šešėlį ir pasislėpė dar giliau, taigi susidarė dar palankesnė aplinka išnaudojimui klestėti

2020 M. PRIVERSTINIŲ NUSIKALTIMŲ BYLA.

2020 M. RUGPJŪČIO MĖN. BUVO AREŠTUOTA 18 ASMENŲ, VYKDANT KOORDINUOTĄ OPERACIJĄ, SKIRTĄ IŠARDYTI ORGANIZUOTĄ NUSIKALSTAMĄ GRUPOUTĘ, KURIOS NARIAI BUVO ĮTARIAMI NETEISĖTU AUKŲ IŠ LIETUVOS GABENIMU Į AIRIJĄ IR JK (ŠIAURĖS AIRIJĄ) PREKIAUTI A KLASĖS NARKOTIKAIS.

EUROPOLAS NURODĖ, KAD NUSIKALTĖLIAI BUVO SUKŪRĘ SUDĖTINGĄ PASKIRSTYMO TINKLĄ, IŠNAUDOJANTĮ IŠ LIETUVOS ATVEŽTAS AUKAS, VERČIAMAS PREKIAUTI NARKOTIKAIS IR JUOS GABENTI NUSIKALTĖLIŲ NAUDAI.

ĮVADINĖ INFORMACIJA APIE PROJEKTĄ

MOKINIŲ INFORMUOTUMO TYRIMŲ TRŪKUMAS

Švietimo, mokslo ir sporto ministerija nustatė, kad mokyklose nebuvo atlikta jokių tyrimų, susijusių su prekyba žmonėmis, ypač dėl mokinių informuotumo arba požiūrio į šią problemą.

NUSTATYTA ŽINIŲ SPRAGA IR PRIEMONIŲ TRŪKUMAS

Švietimo, mokslo ir sporto ministerija nustatė Lietuvos mokinių žinių apie prekybą žmonėmis spragą ir su šia tema susijusių priemonių trūkumą švietimo įstaigose. Tai paskatino Jungtinės Karalystės ambasadą pasiūlyti bendradarbiauti su organizacija „STOP THE TRAFFIK“, ir ši pateikė Lietuvos auditorijai skirtą medžiagą, susijusią su prekybos žmonėmis problema.

STOP THE TRAFFIK IŠTEKLIAI

2019 m. „STOP THE TRAFFIK“ socialinėje žiniasklaidoje organizavo geografiniu požiūriu tikslinę informavimo kampaniją. Kampanijos tikslas – platinti informaciją apie prekybą žmonėmis lietuvių bendruomenei, gyvenančiai JK, ir Lietuvoje gyvenantiems žmonėms, svarstantiems išvykti dirbti į užsienį. Organizacija „STOP THE TRAFFIK“ pristatė du trumpus vaizdo įrašus ir interneto puslapį, kuriame galima rasti daugiau informacijos.

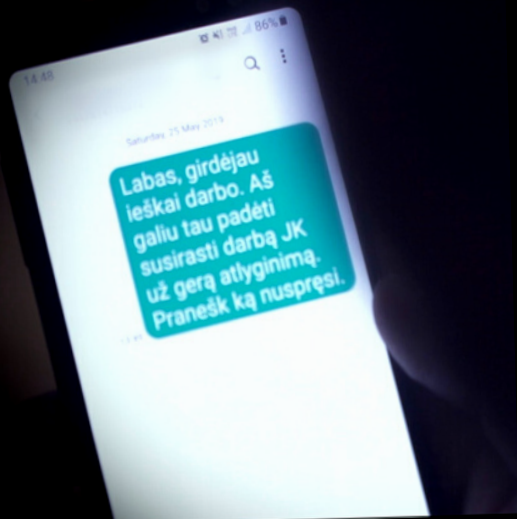
„STOP THE TRAFFIK“ programa buvo vykdoma bendradarbiaujant su pirmaujančia kovos su prekyba žmonėmis nevyriausybine organizacija Lietuvoje KOPŽI (Kovos su prekyba žmonėmis ir išnaudojimu centru) ir Dingusių žmonių šeimų paramos centru Lietuvoje.

Nacionalinė švietimo agentūra pateikė organizacijai „STOP THE TRAFFIK“ užklausą, ar vaizdo įrašai galėtų būti pritaikyti ir naudojami Lietuvos mokyklose.

VIDEO MEDŽIAGA

Sukurta organizacijoje STOP THE TRAFFIK, anksčiau vykdytos kampanijos tikslais.

VAIZDO MEDŽIAGA „KAROLIO ISTORIJA“ (ANGL. "KAROLIS' STORY")

Vaizdo įrašė pasakojama jauno lietuvių Karolio, kuris priima darbo JK pasiūlymą, istorija. Filme vaizduojama jo išnaudojimo patirtis. Žiūrovams pristatomi požymiai, padedantys nustatyti įdarbinimo metodus, taikytus vaikinui apgauti, ir kontrolės metodus, taikytus siekiant ir toliau jį išnaudoti. Vaizdo įrašo pabaigoje pateikiami vietos organizacijų kontaktiniai duomenys.

FILMAS „PRIEŠ VAŽIUODAMAS – SUŽINOK“ (ANGL. „KNOW BEFORE YOU GO“)

Vaizdo įrašo „Prieš važiuodamas – sužinok“ tikslas – didinti Lietuvoje gyvenančių žmonių, kurie gali svarstyti darbo JK galimybę, informuotumą apie išnaudojimą darbe. Vykdamas kampaniją šie žmonės buvo informuoti apie jų teises, buvo teikiamos konsultacijos ir patarimai, kaip apsisaugoti, nurodomi klausimai, kuriuos jie turėtų užduoti, ir pateikiami organizacijų, galinčių suteikti pagalbą, duomenys.

PROJEKTO VEIKLA

Nacionalinė švietimo agentūra ir organizacija „STOP THE TRAFFIK“ bendradarbiavo, kurdamos ir atnaujindamos kampanijos medžiagą, skirtą naudoti Lietuvos mokyklose. Medžiaga buvo kuriama ir užsiėmimai mokyklose vyko 2021 m. gegužės–birželio mėn.

Veikla: Vaizdo medžiagos „Karolio istorija“ ir „Prieš važiuodamas – sužinok“ peržiūra, po kurios klasėse vyko diskusijos.

Tikslinė auditorija: 14–19 m. amžiaus mokiniai, lankantys įvairias švietimo įstaigas, įskaitant jaunimo, pagrindines ir vidurines mokyklas.

Vieta: Medžiaga buvo pristatoma 37 Lietuvos mokyklose: didžiuosiuose miestuose – Vilniuje, Kaune, Klaipėdoje ir Panevėžyje, taip pat ir mažesniuose miestuose – Tauragėje, Anykščiuose, Pasvalyje, Rietave, Plungėje ir Šilutėje.

PROJEKTO EIGA

Nacionalinė švietimo agentūra (NŠA) pateikė mokytojams papildomą medžiagą, kuria šie galėjo naudotis užsiėmimų metu ir planuoti klasėje vykstančias diskusijas po vaizdo medžiagos peržiūros. NŠA taip pat parengė specialistus, kaip vesti užsiėmimus (organizuoti vaizdo medžiagos peržiūrą ir diskusijas).

Mokinių buvo paprašyta užpildyti klausimyną ir pasidalyti mintimis. Tai suteikė jiems galimybę apmąstyti šią problemą, o Nacionalinė švietimo agentūra ir organizacija „STOP THE TRAFFIK“ galėjo išanalizuoti jų atsakymus ir patikrinti, ar projekto tikslai buvo pasiekti.

Įgyvendinus projektą Nacionalinė švietimo agentūra organizavo supervizijas mokytojams, vedusiems užsiėmimus. Atsiliepimai buvo teigiami, dalyviai nurodė, kad šie užsiėmimai buvo labai naudingi. Mokiniai buvo susidomėję ir patys inicijavo diskusijas apie savo teises darbe.

Visa medžiaga yra patalpinta Nacionalinės švietimo agentūros [interneto svetainėje](#). Su šia medžiaga susipažinti, ją parsisiųsti ir naudotis klasėje švietimo tikslais gali kiekvienas Lietuvos pedagogas.

PROJEKTO UŽDAVINIAI

Iškelti trys pagrindiniai projekto uždaviniai, susiję su prekybos žmonėmis prevencija: didinti mokinių informuotumą apie prekybą žmonėmis, padėti geriau suvokti riziką suteikti jiems žinių ir skatinti prevencinį elgesį, kuris padėtų apsaugoti jiems patiems ir apsaugoti kitus asmenis nuo išnaudojimo.

PAGERINTI RIZIKOS SUVOKIMĄ

Padėti mokiniams geriau suprasti rizikos veiksnius, susijusius su darbo užsienyje pasiūlymais, ir suvokti, kad tokie pasiūlymai gali baigtis išnaudojimu.

SUTEIKTI ŽINIŲ

Plėsti mokinių žinias apie prekybą žmonėmis, padėti atpažinti jos požymius, taip pat informuoti juos apie organizacijas, teikiančias konsultacijas ir pagalbą tokiais atvejais.

SKATINTI PREVENCINĮ ELGESĮ

Įkvėpti mokinius ir skatinti juos ateityje elgtis atsakingai. Geriau suvokdami rizikas, susijusias su darbo užsienyje pasiūlymais, jie galės imtis aktyvių prevencinių veiksmų, kad galėtų apsaugoti nuo išnaudojimo.

” PRISIMINSIU
PATARIMUS IŠ
FILMO, KURĮ
MAČIAU ”

MOKINIŲ ATSAKYMAI Į
KLAUSIMUS VERTINANT
VIDEO MEDŽIAGĄ

PROJEKTO IMTIS

KIEKYBINIAI DUOMENYS

338

UŽSIĖMIMUOSE
DALYVAVO 338 14-19
M. AMŽIAUS MOKINIAI

109

PARENGTI 109
SPECIALISTAI
UŽSIĖMIMUS VEDĖ 51 IŠ JŲ

501

366 VAIZDO ĮRAŠŲ
PERŽIŪROS NŠA
SVETAINĖJE

37

DALYVAVO 37
ŠVIETIMO ĮSTAIGOS

10

DALYVAVO 10 DIDŽIŲJŲ
IR MAŽESNIŲ MIESTŲ.

PROJEKTO REZULTATAI

IŠKELTI TRYS PAGRINDINIAI PROJEKTO UŽDAVINIAI, SUSIJĘ SU PREKYBOS ŽMONĖMIS PREVENCIJA:

- GERINTI RIZIKOS SUVOKIMĄ
- SUTEIKTI ŽINIŲ
- SKATINTI PREVENCINĮ ELGESĮ

REMDAMIESI MOKINIŲ ATSLIEPIMAIS, KURIUOS JIE PATEIKĖ UŽPILDYDAMI KLAUSIMYNUS, GALIME PATVIRTINTI, KAD NUMATYTI PROJEKTO UŽDAVINIAI BUVO ĮGYVENDINTI.

**„IKI VIDEO PERŽIŪROS
NEGALVOJAU, KAD
DIRBANT UŽSIENYJE
GALIMA SUSIDURTI SU
TOKIAIS PAVOJAIS.
IŠVARDINTI PATARIMAI
BUS MAN ASMENIŠKAI
NAUDINGI.“**

**MOKINIŲ ATSAKYMAI Į
KLAUSIMUS VERTINANT
VIDEO MEDŽIAGĄ**

PAGERĖJĘS RIZIKOS SUVOKIMAS

*** KLAUSIMYNO
RESPONDENTAI**

Kampanijos tikslas – gerinti rizikos suvokimą, suteikiant informacijos apie rizikos veiksnius, susijusius su darbo užsienyje pasiūlymų priėmimu, ir apie tai, kad tokie pasiūlymai gali baigtis išnaudojimu.

KAIP BUVO ĮGYVENDINTAS ŠIS PROJEKTO UŽDAVINYS:

Po užsiėmimų 92 % mokinių* teigė, jog vaizdo įrašai jiems padėjo suprasti, kad prieš priimdami darbo užsienyje pasiūlymą, jie turėtų užduoti konkrečius klausimus, sužinoti daugiau informacijos ir kreiptis pagalbos, jeigu jos prireiks.

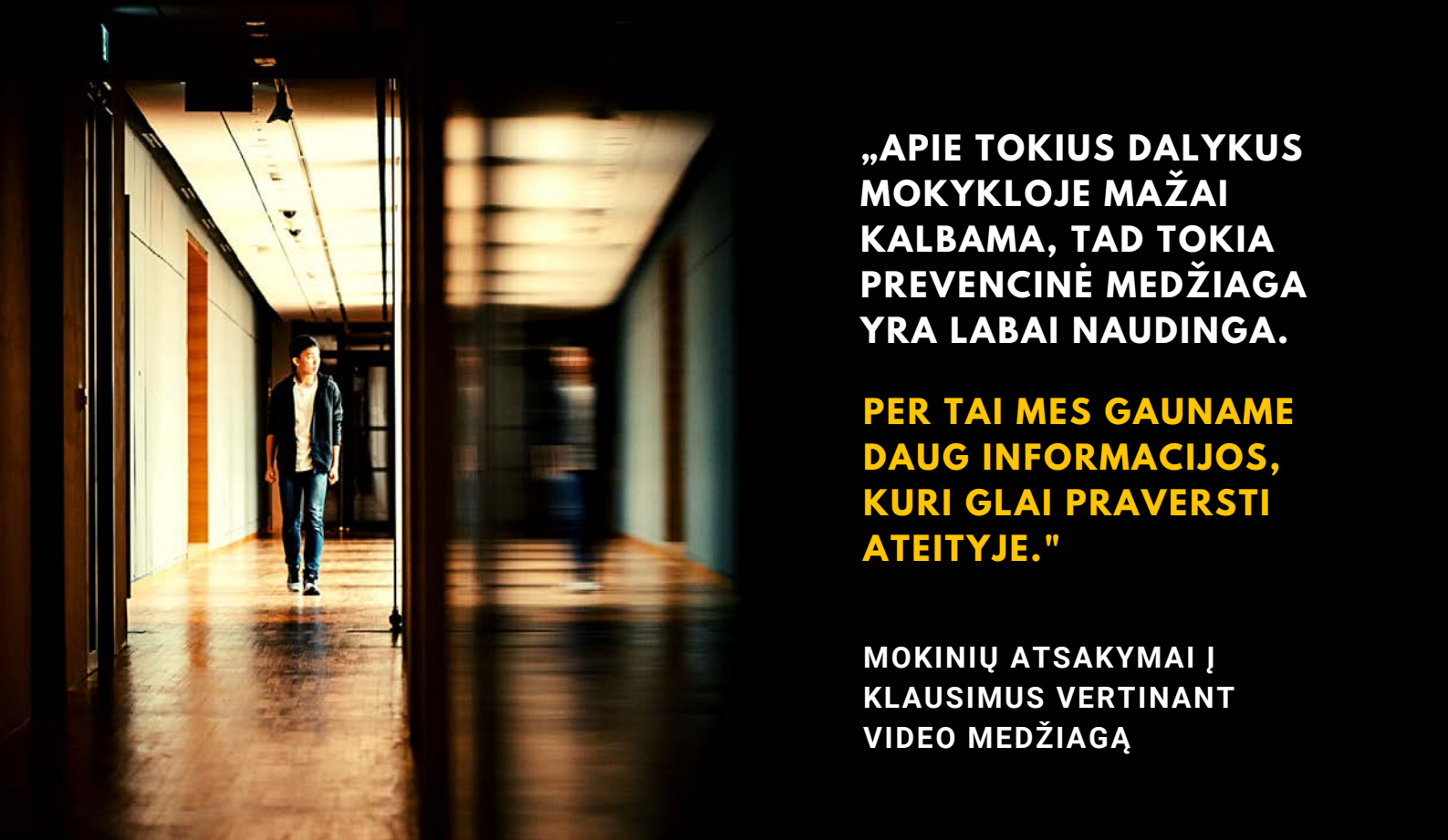
„Šis filmas paskatino mane susimąstyti apie išnaudojimo riziką“

„Dabar žinau, jog būtina atidžiai pagalvoti ir susirinkti visą reikalingą informaciją prieš išvykstant dirbti į užsienį.“

„Filmas padėjo suprasti darbo užsienyje pavojus, padėjo sužinoti, ką reikia daryti ieškant darbo.“

„Šis vaizdo įrašas įrodo, kad negalima niekuo pasitikėti, ir kad reikia pačiam įsiglinti ir išnagrinėti pasiūlymą.“

Citatos iš mokinių atsiliepimų* po peržiūrų.

„APIE TOKIUS DALYKUS MOKYKLOJE MAŽAI KALBAMA, TAD TOKIA PREVENČINĖ MEDŽIAGA YRA LABAI NAUDINGA.

PER TAI MES GAUNAME DAUG INFORMACIJOS, KURI GLAI PRAVERSTI ATEITYJE.“

MOKINIŲ ATSAKYMAI Į KLAUSIMUS VERTINANT VIDEO MEDŽIAGĄ

SUTEIKTOS ŽINIOS

*** KLAUSIMYNO RESPONDENTAI**

Kampanijos metu buvo siekiama plėsti mokinių žinias apie prekybą žmonėmis, padėti atpažinti jos požymius ir informuoti juos apie organizacijas, teikiančias konsultacijas ir pagalbą.

KAIP BUVO ĮGYVENDINTAS ŠIS UŽDAVINYS:

Po užsiėmimų 74 % mokinių nurodė, kad vaizdo įrašai buvo naudingi, nes suteikė jiems informacijos ir žinių. Jie sužinojo, kaip reikėtų elgtis atsidūrus panašioje situacijoje ateityje, ir jautėsi paskatinti šiai problemai skirti daugiau dėmesio.

„Buvo pasakyta tokių dalykų, kurių nežinojau ir kurie gali būti naudingi ateityje ieškant darbo užsienyje.“

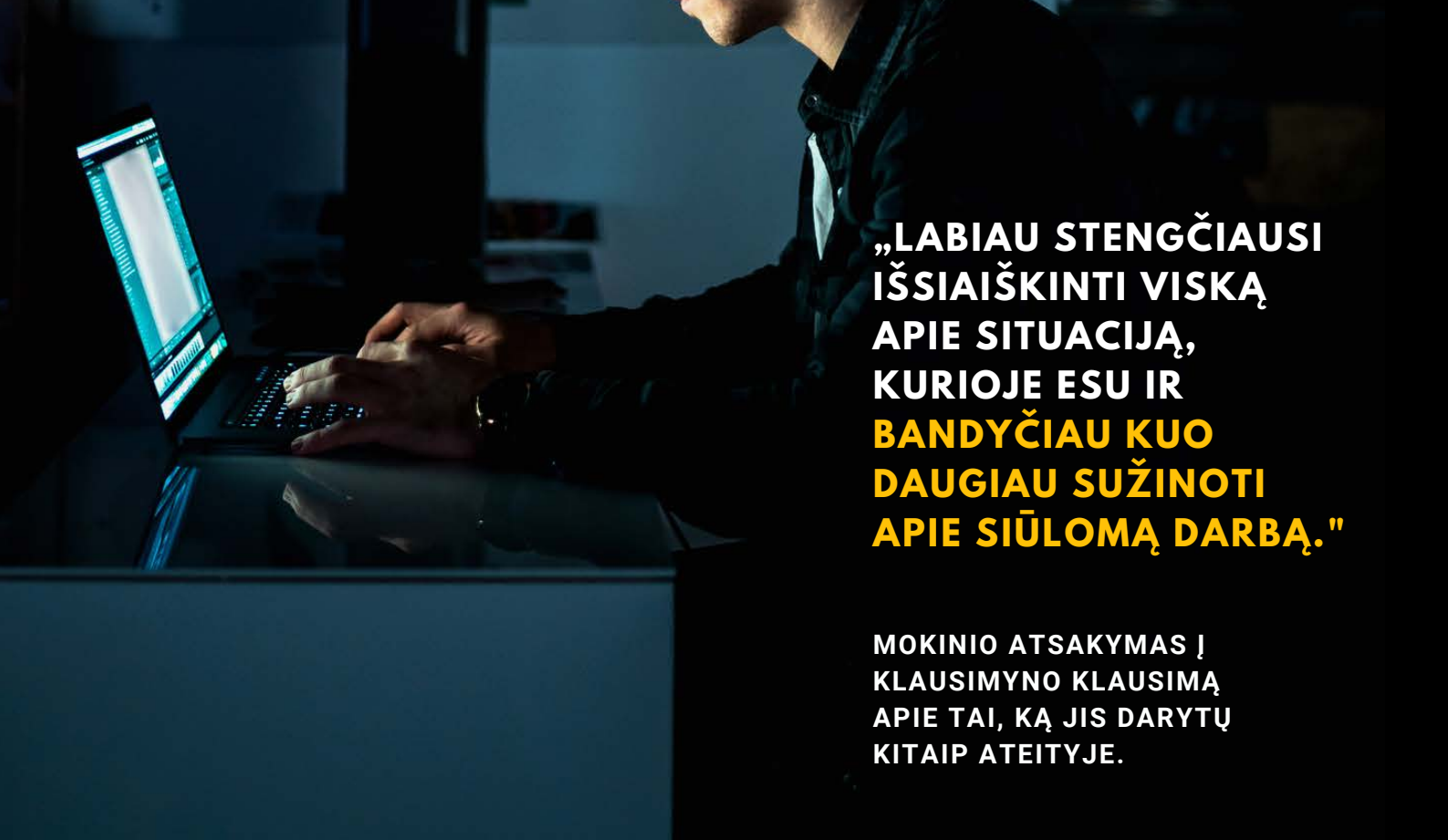
„Šis filmas buvo naudingas, nes aš nežinojau, kad žmonės yra taip apgaulinėjami.“

„Anksčiau galvojau, kad žmonės yra tiesiog pagrobiami norint juos parduoti, o iš filmo sužinojau, jog situacija gali būti visai kitokia.“

„Filmas buvo naudingas, nes jame nurodoma, į ką kreiptis iškilus problemai. Taip pat minimos darbo sritys, kuriose žmogus gali būti išnaudojamas.“

„Sužinojau, kad yra organizacijų, kurios padeda.“

Citatos iš mokinių atsiliepimų po peržiūrų.

**„LABIAU STENGČIAUSI
IŠSIAIŠKINTI VISKĄ
APIE SITUACIJĄ,
KURIOJE ESU IR
BANDYČIAU KUO
DAUGIAU SUŽINOTI
APIE SIŪLOMĄ DARBĄ.“**

**MOKINIO ATSAKYMAS Į
KLAUSIMYNO KLAUSIMĄ
APIE TAI, KĄ JIS DARYTŲ
KITAIP ATEITYJE.**

SKATINTI PREVENČINĮ ELGESĮ

*** KLAUSIMYNO
RESPONDENTAI**

Kampanijos uždavinys – skatinti prevencinį mokinių elgesį ateityje. Geriau suvokdami rizikas, susijusias su darbo užsienyje pasiūlymais, jie imsis aktyvių veiksmų, siekdami apsisaugoti nuo išnaudojimo.

KAIP BUVO ĮGYVENDINTAS ŠIS UŽDAVINYS:

Po užsiėmimų 81 % mokinių nurodė, kad ateityje, jeigu jiems arba kam nors iš jų pažįstamų būtų pasiūlytas darbas užsienyje, jie elgtųsi kitaip ir imtųsi atsargumo priemonių. Mokiniai teigė, kad imtųsi šių priemonių:

- sužinotų visą informaciją apie darbo pasiūlymą ir skirtų daugiau dėmesio detalėms;
- išsamiai pasidomėtų darbą siūlančios bendrovės veikla;
- išsiaiškintų savo kaip darbuotojo, teises;
- atidžiai perskaitytų dokumentus ir sutartį, įskaitant jų vertimus į anglų kalbą;
- saugotų pasą, kelionės dokumentus ir niekada jų neduotų kitiems asmenims;
- informuotų draugus, kad elgtųsi atsargiai, jeigu jiems būtų pateiktas darbo pasiūlymas

Citatos iš mokinių atsiliepimų po peržiūrų.

PROJEKTO REKOMENDACIJOS

BŪTINA IR TOLIAU TĘSTI DARBĄ ŠIOJE SRITYJE

Atsakymai į klausimą rodo, kad mokiniai turėjo tam tikrų žinių apie šią problemą spragų. Remiantis mokinių atsakymais, jiems vaizdo medžiaga buvo naudinga, jie įgijo žinių apie prekybą žmonėmis, su tuo susijusią riziką ir sužinojo, kaip atpažinti pavojų keliančias situacijas. Kai kurie mokiniai nurodė, kad prieš filmų peržiūrą jie nežinojo apie subtilesnes įtraukimo formas, kai pasitelkiama apgavystė ir pateikiami netikri pažadai dėl darbo. Kiti pažymėjo anksčiau nežinoję, kad veikia pagalbos organizacijos, teikiančios pagalbą ir konsultacijas. Tai rodo, kad būtina toliau kalbėti prekybos žmonėmis tema mokyklose. Nacionalinė švietimo agentūra ketina ir toliau bendradarbiauti su organizacija „STOP THE TRAFFIK“, įgyvendinant prevencines iniciatyvas Lietuvos švietimo įstaigose.

PRIEMONIŲ ATNAUJINIMAS ĮVERTINANT ESAMĄ SITUACIJĄ

Nors mokytojai teigė, kad mokiniai įgijo daugiau žinių ir informacijos, tačiau kartu išreiškė susirūpinimą, ar parengtos priemonės nėra pasenusios, nes JK išstojo iš ES. Nors organizacija „STOP THE TRAFFIK“ mano, kad Lietuvos piliečiams, keliaujantiems į JK, vis dar kyla išnaudojimo tokiais pat būdais, kokie buvo nagrinėti vaizdo medžiagoje, rizika, būtina atlikti išsamesnius tyrimus. Reikia išnagrinėti įžvalgas dėl naujų įdarbinimo metodų, kelionių maršrutų ir didelės rizikos sektorių. Ši informacija padės susidaryti dabartinės situacijos vaizdą ir pagrįsti atnaujintą priemonių turinį.

Siekiant geriau suprasti dabartinę situaciją, NVO rekomenduojama dirbti su išnaudojimą patyrusiais asmenimis JK ir Lietuvoje, saugiai dalytis anonimiškais duomenimis su organizacija „STOP THE TRAFFIK“ ir teikti įžvalgas apie tai, ką jos sužinojo. Remdamasi minėtomis įžvalgomis, „STOP THE TRAFFIK“ galės parengti atnaujintą ataskaitą, kuria bus galima remtis rengiant būsimas priemones ir užtikrinant, kad atitinkama informacija būtų pasidalyta su mokiniais, ir prisidėti prie būsimų prevencinių iniciatyvų.

PROJEKTO REKOMENDACIJOS

SUPRASTI AUDITORIJĄ

Mokinių atsiliepimuose pateikta įžvalgų, kuriomis remiantis gali būti vykdoma tolesnė komunikacija ir gerinami ištekliai. Paklausus, ar vaizdo įrašas buvo naudingas, 11 % mokinių atsakė, kad jie jau žinojo jame pateiktą informaciją, tad nesužinojo nieko naujo. 12 % nurodė, kad informacija būtų naudinga kitiems žmonėms – jaunesniems mokiniams arba jaunimui, planuojančiam dirbti užsienyje.

Remiantis šiomis įžvalgomis, rekomenduojama atnaujinti išteklius, atsižvelgiant į tai, kad, kai kurių mokinių nuomone, vaizdo įrašas buvo naudingas tik tiems žmonėms, kurie planuoja dirbti užsienyje. Nors vaizdo įrašė nagrinėjama prekybos žmonėmis iš Lietuvos į JK problema, turėtų būti informuojama, kad Lietuvos piliečiai gali tapti prekybos žmonėmis aukomis ir pačioje Lietuvoje.

Nedidelis mokinių skaičius nurodė, kad informacija būtų naudinga jaunesniems mokiniams, o kai kurie jaunesni mokiniai teigė, jog ji būtų naudinga tik vyresniems mokiniams. Ši problema galėtų būti išspręsta parengiant atskiras priemones, skirtas skirtingoms amžiaus grupėms.

Kai kurių mokinių nuomone, aukos buvo pačios kaltos dėl to, kad pateko į išnaudojimo pinkles, pavyzdžiui, viename komentare teigiama: „Jeigu esi mąstantis, nesielsi lengvabūdiškai“. Todėl rekomenduojama medžiagoje ir per seminarus nagrinėti veiksmus, skatinančius žmones priimti potencialiai rizikingus pasiūlymus. Dėl tam tikrų veiksmų poveikio, pavyzdžiui, nedarbo ir ekonominių sunkumų, žmogus gali būti labiau linkęs rizikuoti, siekdamas geresnio gyvenimo. Šiuos sudėtingus veiksmus galima aptarti ir išnagrinėti per būsimus seminarus.

Kaip minėta, nedidelis skaičius respondentų teigė, kad jie jau žinojo viską, apie ką kalbama vaizdo įrašuose ir užsiėmimuose. Nors priemonėse ir toliau turi likti pagrindinės privalomos žinios, į juos turėtų būti įtraukta ir papildoma informacija, skirta tiems, kurie ir anksčiau turėjo žinių apie šią problemą. Tai patvirtino vienas mokinys, kuris parašė: „Manau, kad pateikiami naudingi patarimai, tačiau jų galėtų būti daugiau.“ Projekto rekomendacija – išlaikyti jau pateiktą pagrindinę informaciją, tačiau įtraukti ir papildomų žinių, nes mokiniams būtų naudinga sužinoti daugiau detalių, pavyzdžiui, juos informuoti apie teises, paneigti mitus ir paaiškinti problemos sudėtingumą.

STOP THE TRAFFIK.
PEOPLE SHOULDN'T BE BOUGHT & SOLD

APIBENDRINIMAS

MINISTRY
OF EDUCATION,
SCIENCE
AND SPORT
OF THE REPUBLIC OF LITHUANIA

NACIONALINĖ
ŠVIETIMO
AGENTŪRA

British Embassy
Vilnius

KOPŽI

DINGUSIŲ ŽMONIŲ ŠEIMŲ
PARAMOS CENTRAS

@stopthetraffik

@stopthetraffik

@stopthetraffik

stop-the-traffik-global-hq

@stopthetraffik

www.stopthetraffik.org

+44 (0)20 7921 4258

info@stopthetraffik.org